Bu bir teorik değerlendirme yazısı değildir. 12 Mart 1971 darbesi hakkında fazlasıyla değerlendirme yapıldığı için, burada o günleri yaşamış bir kişi olarak bazı olayları aktarmakla yetineceğim.

12 Mart öncesinde Ankara'da karmakarışık bir ortam vardı denilebilir. Sol cunta geldi, geliyor haberlerinden geçilmiyordu. Etimesgut'ta bulunan 28. zırhlı tümenin alarma geçirilmesi, bu söylentilerin belirli bir ciddiyetinin olduğu anlamına da geliyordu.

Çok kişinin gözü o günlerin önemli politik aktörlerinden birisi olan Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (Dev-Genç) üzerindeydi.

Ertuğrul Kürkçü'nün başkanı olduğu Dev-Genç'in önemli bir tabanının bulunduğu ODTÜ'ye sık sık filanca albaydan haber gelirdi: "Bana bin Dev-Gençli verin, Ankara'yı teslim alayım!"

Tahrik olduğunu bilir, aldırmazdık.

Dev-Genç o dönem bütün ülkenin tanıdığı ünlü bir örgüttü: militan, her eyleme koşan, gerektiğinde çatışmadan kaçınmayan gençlerden oluşan ama geniş bir kesimi etkileyen bir örgüt.

Dev-Genç yöneticileri özenle sol cunta beklentisinden uzak duruyor, "sol cunta gelirse ilk önce bizi asar" belirlemesi bile yapılıyordu.

Bu karışık ortamda Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç ve üç kuvvet komutanının imzasıyla 12 Mart 1971 muhtırası verildi. Demirel hükümeti istifa etti.

Muhtıranın, sol darbe yapacağı varsayılan subayların hareketini engellemek amacıyla verildiğini birkaç gün sonra öğrenecektik.

9 Mart darbesini ihbar ettiği söylenen General Atıf Erçıkan'ın evine patlayıcı atılacak, atanlar yakalanacaktı.

Dev-Genç, "vaat edilen reformlar yapılırsa destekleriz" içerikli bir bildiri yayınlayacaktı.

Sonraki yıllarda bu bildiri bir kesim tarafından "cuntayı desteklemek" olarak değerlendirildi, ama bu doğru değildir.

Dev-Genç önemli bir politik aktördü ve o karışık ortamda bir şey söylemesi gerekiyordu.

Toprak reformu da dahil olmak üzere bazı reformları yapacaklarsa destekleriz, açıklamasının bu yönden yanlış yanı bulunmuyor.

Kısa süre sonra hiçbir şey yapmaya niyetleri olmadığı da ortaya çıkacaktı.

12 Mart muhtırasının hemen sonrasında Ankara serbest görünüyordu, sanki yeni bir şey olmamıştı.

11 Ocak 1971'de Emek İş Bankası şubesi Deniz Gezmiş ve arkadaşları tarafından soyulmuş ve eylem THKO tarafından üstlenilmişti. 5 Mart'ta ise ODTÜ'de jandarma ile saatlerce süren bir çatışma yaşanmıştı. Bir öğrenci, bir jandarma eri ve bir izleyici olmak üzere üç kişi hayatını kaybetmişti.

Bu olayların üzerine gelen muhtıradan sonra genel bir saldırı bekleniyordu, ama ilk haftalarda pek bir şey yoktu denilebilir.

THKP-C kurulmuş ancak kuruluşu ilan edilmemişti. İki ay kadar önce örgütün legaldeki yayın organı sayılan Kurtuluş gazetesinin yayınlanması için İlhan Kalaylıoğlu, Ali Orhan Yücelalp ve ben Kızılay civarında bir büro tutmuştuk.

Gazetenin ilk sayısı, Mahir Çayan'ın "Devrimde Sınıfların Mevzilenmesi" yazısıyla yayınlanmış, ardından Kurtuluş Yayınları'ndan "1965-71 Türkiye'de Devrimci Mücadele ve Dev Genç" broşürü çıkmıştı.

Gazetenin ve broşürlerin basıldığı Baylan Matbaası'nda garip sorularla karşılaşmaya başlamıştık. Bir şeyler geliyordu. İçimizde en tecrübeli olan İlhan'ın dikkat çekmesiyle büroyu büyük oranda boşalttık.

Kısa süre sonra elimize ulaşan Mahir Çayan'ın yazdığı "Kesintisiz Devrim 1" broşürünü matbaaya verdik ve bunu da alıp, ilk dağıtımı yapıp ortadan kaybolmayı düşünüyorduk.

Broşür basıldı ama alamadık. Polis matbaada el koydu.

Ankara'da bu dönemde özel okulların devletleştirilmesiyle ilgili bir yürüyüş yapıldı.

Adalet Partisi hükümetinin marifetiyle o dönem çok sayıda üniversite yerine geçen özel okul açılmıştı. Parayı bastıran diplomayı alıyordu. Bu okulların devletleştirilmesiyle ilgili olarak Dev-Genç'in düzenlediği bir yürüyüş yapıldı.

Yürüyüşün afişlemesini yaparken MHP'nin denetimindeki Beşevler'de saldırıya uğradık ve afişlemeyi yarım bırakmak zorunda kaldık.

Yürüyüş yapıldı, kalabalıktı da…

Yürüyüş düzeniyle ilgili görevlilerden birisi olduğum için sürekli olarak öne ve arkaya gidip gelmek zorundaydım. Korteje eşlik eden bir sivil arabadan yükselen telsiz sesini duymamak mümkün değildi: “Ne diyorlar not alın, sloganları not alın.”

Dev-Genç önemli bir siyasi aktördü ve ne söylediği, hangi tavrı alacağı sürekli izleniyordu.

Büyük saldırı geliyordu, günlük hayatta bunu hissedebiliyordunuz.

Bilinen isimler ortalıktan çekildiler…

İrtibat noktaları olarak bürolar tutuldu, irtibat elemanları görevlendirildi ve büyük saldırı fazla gecikmedi.

1972’de Denizlerin idamının engellenmesi için Ankara-İstanbul seferini yapan THY uçağı Sofya’ya kaçırıldı.

İlhan ilişkisi olmayan bu olay nedeniyle gözaltına alındı ve ağır işkence gördü.

Sonraki yıllarda kendini toparlayamadı ve hayatını kaybetti.

İrtibat elemanı olarak kendisine bağlı olarak çalıştığım Koray Doğan polis tarafından içinde karakol kurulmuş bir eve gittiğinde yakalanacak, polisin elinden kurtulup kaçarken sırtından vurularak öldürülecekti.

Ankara’da gece sokağa çıkma yasağı vardı ve her gece çok sayıda ev basılıyordu.

Ankara küçük yer, fena halde sıkışıyorduk.

Yoğun işkence yapılıyordu.

Ankara'nın ünlü işkencecisi Ümit Erdal'ı duymayan kalmamıştı.

Ordu ve polis terörü sadece Ankara'da değil, bir dönem iyice yoğunlaşarak İstanbul'da ve ülkenin başlıca bütün kentlerinde vardı.

Yine de insanların morali oldukça iyiydi.

Yılgınlık ve korku da vardı, ama moral de vardı.

Mahir Çayan ve arkadaşlarının Kartal-Maltepe cezaevinden kaçmalarının ardından ODTÜ'deki bir olayı unutmam mümkün değildir.

Asistanlar ve bazı öğretim üyeleri okulda tek tek bizleri bulup, "Bunların paraya ihtiyacı vardır, neden para toplamıyorsunuz?" dediler.

Bir şey olsa, para verdikleri ortaya çıksa hapse girecekleri gibi akademik kariyerleri de biterdi, ama kimse bunu düşünmüyordu.

Kısa sürede yüksek bir miktar toplanmıştı.

O ağır baskı günlerindeki bu moral, ODTÜ ile sınırlı olmayan bu moral, 1974 sonrasında devrimci hareketin yeniden yükselmesinin itici güçlerinden birisi olacaktı.